

YAPAY ZEKA GROK TARAFINDAN ÇOCUK KORUMA KANUNU VE KORUYUCU AİLE İLE İLGİLİ BAZI DERLEME ÖRNEKLERİ

(Çeşitli bazı bilgi ve metinler önce İngilizce'ye ve daha sonra Türkçe'ye çevirilen metinler de, sözcük ve kavramsal bazı anlam kaymalar söz konusudur. Bu şekilde üretilen bu bilgiler aynen aşağıda yer almaktadır. Doğruluk açısından yüzde 80 oranında ki bilgiler sadece ön bir bilgidir. Yeni bir bilgi ve derinleşmeye ve anlamaya yardımcı olup yanlışlıklar ve sorumluluk Grok'a aittir. SHU.Nihat Tarimeri)

Örnek 1

UNICEF, Türkiye ve Belçika'da Sosyal İnceleme Raporları ve Koruyucu Aile Sisteminin Pekin Kuralları ve ÇHS Kapsamında Analizi

1. UNICEF'in Sosyal Çalışma Görevlisi El Kitabı ve Tartışmalı Meşruiyet

- **UNICEF'in Tutumu:** UNICEF'in **Sosyal Çalışma Görevlisi El Kitabı**, sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasında sosyal hizmet uzmanları dışındaki meslek gruplarının (örneğin, psikologlar, öğretmenler) görev almasını meşru kılmıştır. Bu yaklaşım, özellikle kaynak kısıtlaması olan ülkelerde uygulama kolaylığı sağlamayı amaçlasa da, **ÇHS Madde 3** (çocuğun üstün yararı) ve **Pekin Kuralları Madde 16** (uzmanlık temelli raporlama) ile çelişir. UNICEF'in bu tutumu, çocukların bireysel ihtiyaçlarının doğru değerlendirilmesini riske atabilir ve profesyonel standartları düşürebilir.
- **Koruyucu Aileye Danışmanlık:** UNICEF, koruyucu aile sistemlerinin geliştirilmesi için projelere danışmanlık vermekte ve toplum temelli bakım modellerini desteklemektedir. Ancak, sosyal çalışmacı olmayanların süreçlere dahil edilmesi, UNICEF'in önerdiği profesyonel denetim ve izleme standartlarını zayıflatabilir.

2. Türkiye'de Çocuk Koruma Sistemi

Yasal ve Kurumsal Yapı

- **Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği:** 1942 yılında Dr. Fikret Arık tarafından, İsviçre Yurttaşlık Kanunu'ndan esinlenilerek önerilen resmi vesayet kurumu, Türkiye'de kurulmamıştır. Bu eksiklik, çocukların yargısal ve sosyal süreçlerde profesyonel temsiliyetten yoksun kalmasına neden olur (**ÇHS Madde 12**).
- **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK):** **ÇKK Madde 5(c)**, çocukların koruyucu aile veya bakım yurdu hizmetlerinden yararlanmasını öngörür. **ÇKK Madde 35**, sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasını düzenler, ancak **ÇKK Madde 3(e)** sosyal çalışma görevlisini geniş bir şekilde tanımlar ve sosyal hizmet eğitimi almamış psikologlar, öğretmenler, sosyologlar gibi meslek gruplarını kapsar. Bu, UNICEF'in el kitabındaki tartışmalı yaklaşımla paralellik gösterir ve **Pekin Kuralları Madde 16**'nın uzmanlık ilkesine aykırıdır.
- **Koruyucu Aile Sistemi:** 2025 itibarıyla Türkiye'de 10.617 çocuk, 8.917 koruyucu aile yanında bakılmaktadır. Ancak, sistemin kapasitesi sınırlıdır ve denetim süreçlerinde sosyal

çalışmacı eksikliği göze çarpar. **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**'nın "Geçici Koruyucu Aile Programı", UNICEF'in toplum temelli bakım önerilerine uygundur, ancak uygulama kapasitesi yetersizdir.

- **Terminoloji Sorunu:** "Pedagog" teriminin yanlış kullanımı, mesleki rollerin belirsizleşmesine ve profesyonel standartların düşmesine neden olur.

Sorunlu Yönler

- **Uzmanlık Eksikliği:** Sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanması, çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine yol açabilir (**Pekin Kuralları Madde 16**).
- **Kapasite Yetersizliği:** Koruyucu aile sisteminin sınırlı yaygınlığı, çocukların bakım yurduna yerleştirilme olasılığını artırır, bu da **Pekin Kuralları Madde 18**'in özgürlüğü kısıtlayıcı önlemlere son çare olarak başvurulması ilkesine aykırıdır.
- **UNICEF'in Etkisi:** UNICEF'in sosyal çalışmacı olmayanların rapor hazırlamasına izin veren yaklaşımı, Türkiye'deki mevcut uygulamayı meşrulaştırabilir ve profesyonel standartların geliştirilmesini zorlaştırabilir.

3. Belçika'da Çocuk Koruma Sistemi

Yasal ve Kurumsal Yapı

- **Resmi Vesayet Kurumu:** Belçika'da, özellikle Deutschsprachige Gemeinschaft (Ostbelgien) bölgesinde, **Fachbereich Jugendhilfe** ve **Pflegefamiliendienst**, çocukların bakım ve koruma süreçlerini profesyonel bir şekilde yönetir. Sosyal çalışmacılar, çocukların hukuki ve sosyal temsiliyetinde merkezi bir rol oynar ve yalnızca nitelikli profesyoneller görev alır (**Pekin Kuralları Madde 16**).
- **Koruyucu Aile Türleri:** Belçika'da koruyucu aile sistemi, çocuğun ihtiyaçlarına göre esnek modeller sunar:
 - **Bereitschaftspflege (Acil/Kısa Süreli Bakım):** Kriz durumlarında geçici bakım.
 - **Langzeitpflege (Uzun Süreli Bakım):** Çocuğun ergin olana kadar koruyucu ailede kalması.
 - **Teilzeitpflege (Kısmi Bakım):** Hafta sonları veya tatillerde destek sağlama. 2023 verilerine göre, Ostbelgien'de 115 çocuk koruyucu ailelerde bakılmaktadır (69 uzun süreli/acil, 46 kısmi).
- **Sosyal Çalışmacıların Rolü:** Sosyal çalışmacılar, koruyucu ailelerin seçimi, hazırlanması, çocuğun yerleştirilmesi, biyolojik aileyle iletişimin sürdürülmesi ve süreçlerin denetiminden sorumludur. Multidisipliner ekiplerle çalışarak çocuğun üstün yararını (**ÇHS Madde 3**) ve rehabilitasyon odaklı yaklaşımı (**Pekin Kuralları Madde 18**) destekler.

Olumlu Yönler

- **Uzmanlık ve Standardizasyon:** Yalnızca sosyal çalışmacılar ve nitelikli uzmanların sürece dahil olması, **Pekin Kuralları Madde 16**'ya tam uyum sağlar.
- **Esnek Bakım Modelleri:** Acil, uzun süreli ve kısmi bakım seçenekleri, çocuğun ihtiyaçlarına özelleştirilmiş çözümler sunar (**ÇHS Madde 20**).
- **Biyolojik Aileyle Bağlantı:** Sosyal çalışmacılar, çocuğun biyolojik ailesiyle bağlarını sistematik olarak destekler (**ÇHS Madde 8**).

- **Denetim ve Destek:** Koruyucu aile süreçleri, sosyal çalışmacılar tarafından sürekli izlenir ve desteklenir (**Pekin Kuralları Madde 18.2**).

4. Karşılaştırmalı Analiz

Kriter	Türkiye	Belçika (Ostbelgien)
Resmi Kurumu	Vesayet Yok (1942’de Dr. Fikret Arık önerdi, uygulanmadı).	Var (Fachbereich Jugendhilfe, Pflegefamiliendienst).
Sosyal Raporları	İnceleme Sosyal hizmet uzmanı olmayanlar da hazırlayabilir (ÇKK Madde 3(e)). UNICEF tarafından meşru görülür.	Yalnızca sosyal çalışmacılar ve uzmanlar hazırlar.
Koruyucu Sistemi	Aile Sınırlı kapasite (10.617 çocuk, 8.917 aile). Denetimde eksiklikler var.	Esnek modeller (acil, uzun süreli, kısmi). 115 çocuk, yoğun denetim.
Sosyal Çalışmacıların Rolü	Sınırlı; farklı meslek grupları sürece dahil.	Merkezi; yalnızca sosyal çalışmacılar ve uzmanlar görev alır.
Biyolojik Bağlantı	Aileyle Kısmen sağlanır, ancak sistematik değil.	Sistemli ve sosyal çalışmacılarca desteklenir (ÇHS Madde 8).
UNICEF’in Etkisi	Sosyal çalışmacı olmayanların rapor hazırlamasını meşrulaştırır.	UNICEF’in önerileri, profesyonel sosyal çalışmacı odaklı sistemle uyumludur.
Pekin Kuralları Uyumu	Kısmi (uzmanlık eksikliği ve kapasite sorunları).	Yüksek (uzmanlık, denetim ve toplum temelli önlemler).
ÇHS Uyumu	Kısmi (Madde 3, 12, 20 ’de eksiklikler).	Yüksek (Madde 3, 8, 12, 20 ’ye uygun).

Analiz

- **Resmi Vesayet Kurumu:** Belçika’da **Fachbereich Jugendhilfe**, çocukların bakım ve yargısal süreçlerinde profesyonel koordinasyon sağlar. Türkiye’de bu eksiklik, çocukların temsiliyetini (**ÇHS Madde 12**) ve bakım süreçlerini (**ÇHS Madde 20**) riske atar. Dr. Fikret Arık’ın 1942 önerisi, İsviçre modeline benzer bir vesayet sistemi öngörmüş, ancak uygulanmamıştır.
- **Sosyal İnceleme Raporları:** Belçika’da yalnızca sosyal çalışmacılar rapor hazırlar, bu da **Pekin Kuralları Madde 16**’ya tam uyum sağlar. Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerin sürece dahil olması, UNICEF’in el kitabıyla meşrulaştırılmış olsa da, çocuğun ihtiyaçlarının doğru değerlendirilmesini riske atar.
- **Koruyucu Aile Sistemi:** Belçika’daki esnek bakım modelleri (acil, uzun süreli, kısmi), çocuğun ihtiyaçlarına özelleştirilmiş çözümler sunar. Türkiye’de koruyucu aile sistemi ilkesel olarak uygun olsa da, sınırlı kapasite ve denetim eksiklikleri nedeniyle etkinliği düşüktür. UNICEF’in koruyucu aile projelerine danışmanlığı, Belçika modeline daha yakın bir yaklaşımı teşvik etse de, Türkiye’de uygulama yetersizdir.
- **UNICEF’in Çelişkisi:** UNICEF’in sosyal çalışmacı olmayanların rapor hazırlamasına izin vermesi, **ÇHS Madde 3**’ün çocuğun üstün yararı ilkesine ve **Pekin Kuralları Madde 16**’nın uzmanlık ilkesine aykırı riskler taşır. Belçika, UNICEF’in önerdiği profesyonel standartlara daha uygun bir sistem sunar.
- **Bakan Mahinur Özdemir Göktaş’ın Rolü:** Bakan Göktaş’ın Belçika’daki sosyal hizmetler deneyimi, Türkiye’de koruyucu aile ve vesayet sisteminin geliştirilmesinde bir fırsat sunar. Özellikle Belçika’daki **Bereitschaftspflege** modelinden esinlenen “Geçici Koruyucu Aile Programı”, bu deneyimin bir yansıması olabilir.

5. Riskler ve Öneriler

Riskler

- **Türkiye:**
 - **Vesayet Kurumu Eksikliği:** Çocukların yargısal süreçlerde temsiliyeti sınırlıdır (**ÇHS Madde 12, Pekin Kuralları Madde 7**).
 - **Uzmanlık Eksikliği:** UNICEF'in meşru kıldığı sosyal çalışmacı olmayanların rapor hazırlaması, çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine yol açabilir (**Pekin Kuralları Madde 16**).
 - **Kapasite Yetersizliği:** Koruyucu aile sisteminin sınırlı yaygınlığı, özgürlüğü kısıtlayıcı önlemlere başvurulma riskini artırır (**Pekin Kuralları Madde 18**).
- **Belçika:**
 - Bölgesel kapasite sınırlılığı (örneğin, Ostbelgien'de 115 çocuk) talebi karşılamada yetersiz kalabilir.
 - Yoğun sosyal çalışmacı bağımlılığı, personel eksikliği durumunda süreçleri aksatabilir.

Öneriler

- **Resmi Vesayet Kurumu Kurulması:** Türkiye'de, Belçika'daki **Fachbereich Jugendhilfe** veya İsviçre'deki **Office des Tutelles et Curatelles** modeli örnek alınarak resmi vesayet kurumu kurulmalıdır. Bu, **ÇHS Madde 20** ve **Pekin Kuralları Madde 1.4**'e uyumu artırır.
- **ÇKK Madde 3(e)'nin Revizyonu:** Sosyal inceleme raporlarının yalnızca sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanması zorunlu kılınmalı, UNICEF'in tartışmalı yaklaşımından vazgeçilmelidir (**Pekin Kuralları Madde 16**).
- **Koruyucu Aile Sisteminin Geliştirilmesi:** Türkiye'de Belçika'daki acil, uzun süreli ve kısmi bakım modelleri uyarlanmalı, koruyucu aile sayısı artırılmalı ve sosyal çalışmacılar tarafından düzenli denetim sağlanmalıdır (**Pekin Kuralları Madde 18**).
- **Terminoloji Düzeltmesi:** "Pedagog" terimi resmi belgelerden çıkarılmalı, sosyal çalışmacıların uzmanlığına vurgu yapılmalıdır.
- **UNICEF'e Eleştiri:** UNICEF, sosyal çalışmacı olmayanların rapor hazırlamasına izin veren yaklaşımını gözden geçirmeli, **ÇHS** ve **Pekin Kuralları**'na tam uyum için profesyonel standartları önceliklendirmelidir.
- **Bakan Göktaş'ın Deneyiminden Yararlanma:** Bakan'ın Belçika'daki sosyal hizmetler deneyimi, Türkiye'de profesyonel bir vesayet sistemi ve koruyucu aile modellerinin geliştirilmesi için kullanılmalıdır.

6. Sonuç

Türkiye'deki çocuk koruma sistemi, ÇKK ile Pekin Kuralları ve ÇHS'ye ilkesel olarak uyumludur, ancak resmi vesayet kurumu eksikliği, sosyal inceleme raporlarındaki uzmanlık eksikliği ve koruyucu aile sisteminin sınırlı kapasitesi bu uyumu sınırlar. UNICEF'in sosyal çalışmacı olmayanların rapor hazırlamasına izin veren yaklaşımı, Türkiye'deki mevcut sorunları meşrulaştırarak profesyonel standartları riske atar. Belçika'daki Fachbereich Jugendhilfe ve Pflegefamiliendienst, sosyal çalışmacıların merkezi rolüyle çocukların üstün yararını etkili bir şekilde korur. Bakan Mahinur Özdemir Göktaş'ın Belçika deneyimi, Türkiye'de sistemin profesyonelleştirilmesi için bir fırsat sunar. Resmi vesayet kurumu kurulması, sosyal çalışmacıların

uzmanlığına odaklanma ve Belçika'daki esnek bakım modellerinin uyarlanması, çocukların sevgi, güven ve umutla büyümesini sağlayacaktır.

Kaynak : Grok 3 Ekibi xAI tarafından üretilmiştir. 20.07.2025

Örnek 2

Türkiye ve Belçika'da Çocuk Koruma Sistemleri ile Resmi Vesayet Kurumlarının Karşılaştırmalı Analizi

1. Türkiye'de Resmi Vesayet Kurumu ve Çocuk Koruma Sistemi

Tarihsel ve Yasal Bağlam

- **Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği:** Türkiye'de, 1942 yılında Dr. Fikret Arık tarafından İsviçre Yurttaşlık Kanunu'ndan esinlenilerek önerilen resmi vesayet kurumu, hukuk dünyasında dikkate alınmamış ve kurulmamıştır. Bu eksiklik, çocukların bakım, koruma ve yargısal süreçlerinde profesyonel bir temsiliyet ve koordinasyon mekanizmasının bulunmamasına yol açar.
- **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK):** 2005 yılında yürürlüğe giren **5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu**, çocukların üstün yararını gözeterek koruyucu ve destekleyici tedbirler almayı amaçlar. **ÇKK Madde 5(c)**, çocukların bakım yurdu veya koruyucu aile hizmetlerinden yararlanmasını öngörür. **ÇKK Madde 35**, sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasını düzenler, ancak bu raporların sosyal hizmet uzmanları dışında öğretmenler, psikologlar gibi farklı meslek gruplarınca hazırlanmasına izin verir (**ÇKK Madde 3(e)**). Bu, uzmanlık eksikliği ve standartlaşma sorununa yol açar.
- **Koruyucu Aile Sistemi:** Türkiye'de koruyucu aile sistemi, **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı** tarafından yürütülür. 2025 itibarıyla 10.617 çocuk, 8.917 koruyucu aile yanında bakım görmektedir. Ancak, sistemin kapasitesi sınırlıdır ve denetim süreçlerinde sosyal çalışmacı eksikliği göze çarpar.
- **Sosyal İnceleme Raporları:** Sosyal inceleme raporları, çocuğun bireysel ve sosyal durumunu değerlendirir, ancak sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerin bu raporları hazırlaması, **Pekin Kuralları Madde 16**'nın uzmanlık ilkesine aykırıdır. Ayrıca, "pedagog" teriminin yanlış kullanımı mesleki rollerin belirsizleşmesine neden olur.

Sorunlu Yönler

- **Uzmanlık Eksikliği:** Sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet uzmanı olmayanlar tarafından hazırlanması, çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine yol açabilir.
- **Kapasite Yetersizliği:** Koruyucu aile sisteminin sınırlı yaygınlığı, çocukların bakım yurduna yerleştirilme olasılığını artırır, bu da **Pekin Kuralları Madde 18**'in özgürlüğü kısıtlayıcı önlemlere son çare olarak başvurulması ilkesine aykırıdır.
- **Vesayet Kurumu Eksikliği:** Resmi vesayet kurumu olmaması, çocukların yargısal süreçlerde yeterli temsilden yoksun kalmasına neden olur (**ÇHS Madde 12**).

2. Belçika’da Resmi Vesayet Kurumu ve Çocuk Koruma Sistemi

Yasal ve Kurumsal Yapı

- **Resmi Vesayet Kurumu:** Belçika’da, özellikle Deutschsprachige Gemeinschaft (Ostbelgien) bölgesinde, **Fachbereich Jugendhilfe** (Gençlik Yardımı Dairesi) ve **Pflegefamiliendienst** (Koruyucu Aile Servisi), çocukların bakım ve koruma süreçlerini yönetir. Bu yapılar, çocukların hukuki ve sosyal temsiliyetini sağlayan resmi vesayet mekanizmaları olarak işlev görür. Sosyal çalışmacılar, bu süreçlerde merkezi bir rol oynar ve yalnızca nitelikli profesyoneller görev alır.
- **Koruyucu Aile Türleri:** Belçika’da koruyucu aile sistemi üç ana kategoride düzenlenir:
 - **Bereitschaftspflege (Acil/Kısa Süreli Bakım):** Kris durumlarında veya biyolojik aileye geçici destek için kısa süreli bakım.
 - **Langzeitpflege (Uzun Süreli Bakım):** Çocuğun çoğunlukla ergin olana kadar koruyucu ailede kalması.
 - **Teilzeitpflege (Kısmi Bakım):** Hafta sonları veya tatillerde geçici destek sağlama. 2023 verilerine göre, Ostbelgien’de 115 çocuk koruyucu ailelerde bakılmaktadır (69 uzun süreli/acil, 46 kısmi).
- **Sosyal Çalışmacıların Rolü:** Sosyal çalışmacılar, koruyucu ailelerin seçimi, hazırlanması, çocuğun yerleştirilmesi, biyolojik aileyle iletişimin sürdürülmesi ve süreçlerin denetiminden sorumludur. Bu süreçler, çocuğun üstün yararını (**ÇHS Madde 3**) ve rehabilitasyon odaklı yaklaşımı (**Pekin Kuralları Madde 18**) destekler. Sosyal çalışmacılar, psikologlar ve diğer uzmanlarla multidisipliner ekipler halinde çalışır, bu da profesyonel bir yaklaşımı garanti eder.

Olumlu Yönler

- **Uzmanlık ve Standardizasyon:** Sosyal çalışmacıların merkezi rolü, süreçlerin uzmanlık temelli yürütülmesini sağlar. Yalnızca nitelikli profesyonellerin sürece dahil olması, **Pekin Kuralları Madde 16**’ya uygundur.
- **Esnek ve Çeşitli Bakım Modelleri:** Acil, uzun süreli ve kısmi bakım seçenekleri, çocuğun ihtiyaçlarına göre esnek çözümler sunar.
- **Biyolojik Aileyle Bağlantı:** Sosyal çalışmacılar, çocuğun biyolojik ailesiyle bağlarını sürdürmesine önem verir, bu da çocuğun kimlik gelişimini destekler (**ÇHS Madde 8**).
- **Denetim ve Destek:** Koruyucu aile süreçleri, sosyal çalışmacılar tarafından sürekli izlenir ve desteklenir, bu da **Pekin Kuralları Madde 18.2**’nin denetim ilkesine uygundur.

3. Karşılaştırmalı Analiz

Kriter	Türkiye	Belçika (Ostbelgien)
Resmi Vesayet Kurumu	Yok (1942’de Dr. Fikret Arık tarafından önerildi, uygulanmadı).	Var (Fachbereich Jugendhilfe, Pflegefamiliendienst).
Sosyal Raporları	İnceleme Sosyal hizmet uzmanı olmayanlar da hazırlayabilir (ÇKK Madde 3(e)).	Yalnızca sosyal çalışmacılar ve uzmanlar hazırlar.
Koruyucu Aile Sistemi	Sınırlı kapasite (10.617 çocuk, 8.917 aile). Denetimde eksiklikler var.	Çeşitli modeller (acil, uzun süreli, kısmi). 115 çocuk, yoğun denetim.
Sosyal Çalışmacıların Rolü	Sınırlı; farklı meslek grupları sürece dahil.	Merkezi; yalnızca sosyal çalışmacılar ve uzmanlar görev alır.
Biyolojik Bağlantı	Aileyle Kısmen sağlanır, ancak sistematik değil.	Sistemli ve sosyal çalışmacılarca desteklenir.

Kriter	Türkiye	Belçika (Ostbelgien)
Pekin Kuralları Uyumu	Kısmi (uzmanlık eksikliği ve kapasite sorunları).	Yüksek (uzmanlık, denetim ve toplum temelli önlemler).
ÇHS Uyumu	Kısmi (Madde 3, 12, 20 'de eksiklikler).	Yüksek (Madde 3, 8, 12, 20 'ye uygun).

Analiz

- **Resmi Vesayet Kurumu:** Belçika'da **Fachbereich Jugendhilfe**, çocukların bakım, koruma ve yargısal süreçlerinde profesyonel bir koordinasyon sağlar. Türkiye'de bu eksiklik, çocukların yargısal temsiliyetini (**ÇHS Madde 12**) ve bakım süreçlerini (**ÇHS Madde 20**) riske atar. Dr. Fikret Arık'ın 1942 önerisi, İsviçre modeline benzer bir vesayet sistemi öngörmüş, ancak uygulanmamıştır.
- **Sosyal İnceleme Raporları:** Belçika'da sosyal inceleme raporları yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından hazırlanır, bu da **Pekin Kuralları Madde 16**'nın uzmanlık ilkesine tam uyum sağlar. Türkiye'de ise sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerin sürece dahil olması, raporların kalitesini ve çocuğun ihtiyaçlarının doğru değerlendirilmesini riske atar.
- **Koruyucu Aile Sistemi:** Belçika'daki esnek bakım modelleri (acil, uzun süreli, kısmi), çocuğun ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş çözümler sunar. Türkiye'de koruyucu aile sistemi ilkesel olarak **Pekin Kuralları Madde 18**'e uygun olsa da, sınırlı kapasite ve denetim eksiklikleri nedeniyle etkinliği düşüktür. Belçika'da sosyal çalışmacılar, biyolojik aileyle bağlantıyı sistematik olarak desteklerken, Türkiye'de bu süreç genellikle düzensizdir.
- **Bakan Mahinur Özdemir Göktaş'ın Perspektifi:** Bakan Göktaş'ın Belçika'daki siyasi geçmişi (Brüksel Parlamentosu Sosyal Hizmetler Komisyonu Başkanvekilliği) ve Belçika çocuk koruma sistemine aşinalığı, Türkiye'de sistemin geliştirilmesinde önemli bir avantaj sağlayabilir. Örneğin, Bakan'ın "Geçici Koruyucu Aile Programı" girişimi, Belçika'daki **Bereitschaftspflege** modelinden esinlenmiş gibi görünmektedir.

4. Pekin Kuralları ve ÇHS ile Uyumluluk

- **Pekin Kuralları:**
 - **Madde 16 (Sosyal İnceleme Raporları):** Belçika, yalnızca sosyal çalışmacıların rapor hazırlamasına izin vererek bu maddeye tam uyum sağlar. Türkiye'de ise uzmanlık eksikliği nedeniyle kısmi uyum söz konusudur.
 - **Madde 18 (Toplum Temelli Önlemler):** Belçika'nın esnek koruyucu aile modelleri ve yoğun denetim mekanizmaları, toplum temelli önlemleri teşvik eder. Türkiye'de koruyucu aile sistemi bu ilkeye uygun olsa da, kapasite ve denetim eksiklikleri uyumu sınırlar.
 - **Madde 1.4 (Özel Koruma):** Belçika'da resmi vesayet kurumu, çocukların özel koruma ihtiyacını karşılar. Türkiye'de bu eksiklik, çocukların adalet sisteminde yeterli temsilden yoksun kalmasına neden olur.
- **ÇHS:**
 - **Madde 3 (Üstün Yarar):** Belçika'da çocuğun üstün yararı, sosyal çalışmacıların profesyonel rehberliğinde korunur. Türkiye'de vesayet kurumu eksikliği ve uzmanlık sorunları bu ilkeyi riske atar.
 - **Madde 12 (Çocuğun Görüşü):** Belçika'da sosyal çalışmacılar, çocuğun görüşünü sistematik olarak alır. Türkiye'de bu süreç, sosyal inceleme raporlarının kalitesine bağlı olarak değişkenlik gösterir.

- **Madde 20 (Alternatif Bakım):** Belçika'nın koruyucu aile sistemi, alternatif bakımın etkili bir örneğidir. Türkiye'de bu sistem ilkesel olarak uygun olsa da, uygulama kapasitesi sınırlıdır.

5. Riskler ve Öneriler

Riskler

- **Türkiye:**
 - **Vesayet Kurumu Eksikliği:** Çocukların yargısal ve sosyal süreçlerde temsiliyeti sınırlıdır, bu da **ÇHS Madde 12** ve **Pekin Kuralları Madde 7** ile uyumsuzluk yaratır.
 - **Uzmanlık Eksikliği:** Sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanması, çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine yol açabilir.
 - **Kapasite Yetersizliği:** Koruyucu aile sisteminin sınırlı yaygınlığı, çocukların bakım yurduna yerleştirilme olasılığını artırır.
- **Belçika:**
 - Kapasite sınırlılığı (örneğin, Ostbelgien'de sadece 115 çocuk) belirli bölgelerde talebi karşılamada yetersiz kalabilir.
 - Yoğun sosyal çalışmacı bağımlılığı, personel eksikliği durumunda süreçleri aksatabilir.

Öneriler

- **Resmi Vesayet Kurumu Kurulması:** Türkiye'de, Belçika'daki **Fachbereich Jugendhilfe** veya İsviçre'deki **Office des Tutelles et Curatelles** modeli örnek alınarak, çocukların bakım ve yargısal süreçlerini yönetecek bir resmi vesayet kurumu kurulmalıdır. Bu, **ÇHS Madde 20** ve **Pekin Kuralları Madde 1.4'**e uyumu artırır.
- **ÇKK Madde 3(e)'nin Revizyonu:** Sosyal inceleme raporlarının yalnızca sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanması zorunlu kılınmalı, öğretmenler veya psikologlar gibi sosyal hizmet eğitimi almamış kişiler süreçten çıkarılmalıdır (**Pekin Kuralları Madde 16**).
- **Koruyucu Aile Sisteminin Geliştirilmesi:** Türkiye'de Belçika'daki gibi acil, uzun süreli ve kısmi bakım modelleri geliştirilmeli, koruyucu aile sayısı artırılmalı ve sosyal çalışmacılar tarafından düzenli denetim sağlanmalıdır. Bakan Göktaş'ın "Geçici Koruyucu Aile Programı" girişimi bu yönde umut vericidir.
- **Terminoloji Düzeltmesi:** Türkiye'de "pedagog" terimi resmi belgelerden çıkarılmalı, sosyal çalışmacıların uzmanlığına vurgu yapılmalıdır.
- **Kapasite Artırımı:** Belçika'da bölgesel kapasite yetersizlikleri için daha fazla koruyucu aile teşvik edilmeli, Türkiye'de ise mevcut sistemin yaygınlığı artırılmalıdır.
- **Bakan Göktaş'ın Deneyiminden Yararlanma:** Bakan'ın Belçika'daki sosyal hizmetler deneyimi, Türkiye'de koruyucu aile ve vesayet sisteminin profesyonelleştirilmesi için kullanılmalı; özellikle Belçika'daki multidisipliner ekip yaklaşımı Türkiye'ye uyarlanabilir.

6. Sonuç

Türkiye'deki çocuk koruma sistemi, Çocuk Koruma Kanunu ile Pekin Kuralları ve ÇHS'ye ilkesel olarak uyumludur, ancak resmi vesayet kurumu eksikliği, sosyal inceleme raporlarındaki uzmanlık eksikliği ve koruyucu aile sisteminin sınırlı kapasitesi bu uyumu sınırlar. Belçika'da ise Fachbereich

Jugendhilfe ve Pflegefamiliendienst, sosyal çalışmacıların merkezi rolüyle çocukların üstün yararını etkili bir şekilde korur. Bakan Mahinur Özdemir Göktaş'ın Belçika'daki sosyal hizmetler deneyimi, Türkiye'de sistemin profesyonelleştirilmesi için bir fırsat sunar. Resmi vesayet kurumu kurulması, sosyal çalışmacıların uzmanlığına odaklanma ve Belçika'daki esnek bakım modellerinin uyarlanması, Türkiye'de çocukların sevgi, güven ve umutla büyümesini sağlayacaktır.

Kaynak : Grok 3 Ekibi xAI tarafından üretilmiştir. 20.07.2025

Örnek 3

Türkiye'de Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği ve Sosyal İnceleme Raporları ile Koruyucu Aile Sisteminin Pekin Kuralları ve HS Kapsamında Analizi

1. Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği ve Tarihsel Bağlam

- **Durum:** Türkiye'de resmi vesayet kurumu, 1942 yılında Dr. Fikret Arık tarafından, İsviçre Yurttaşlık Kanunu'ndan (Zivilgesetzbuch) esinlenilerek önerilmiş, ancak bu öneri dikkate alınmamış ve kurum kurulmamıştır. İsviçre'de **Office des Tutelles et Curatelles** (Vesayet ve Kayyım Dairesi), ocukların bakım, koruma ve rehabilitasyon süreçlerini uzman sosyal çalışmacılar aracılığıyla sistematik bir şekilde yönetir. Almanya'da **Jugendamt** (Gençlik Dairesi) ve Belçika'da **Service de Protection de la Jeunesse** benzer roller üstlenir. Türkiye'de ise bu görevler, **ocuk Koruma Kanunu (KK) Madde 3(e)** uyarınca sosyal hizmet uzmanlarının yanı sıra psikoloji, sosyoloji, öğretmenlik gibi farklı alanlardan mezunlara dağıtılmıştır. Bu durum, yargısal süreçlerde standartlaşma eksikliğine ve çocukların üstün yararının riske girmesine yol açar.
- **ocuk Hakları Sözleşmesi (HS) ile İlişkisi:**
 - **HS Madde 3:** ocuğun üstün yararı, tüm kararlarda önceliklidir. Resmi vesayet kurumu eksikliği, çocukların bakım ve korunma süreçlerinde tutarlı bir temsil ve savunuculuk mekanizmasının olmamasına neden olur.
 - **HS Madde 20:** Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için devlet, koruyucu aile veya uygun kurumlar aracılığıyla özel koruma sağlamalıdır. Vesayet kurumu eksikliği, bu yükümlülüğün etkin bir şekilde yerine getirilmesini zorlaştırır.
- **Pekin Kuralları ile İlişkisi:**
 - **Madde 1.4:** ocukların adalet sisteminde özel koruma ve uzman desteğe ihtiyacı vardır. Resmi vesayet kurumu, çocukların hukuki ve sosyal süreçlerde temsilini sağlar; Türkiye'deki eksiklik, bu desteği sınırlar.
 - **Madde 16:** Sosyal inceleme raporlarının uzmanlar tarafından hazırlanması zorunludur. Vesayet kurumu, bu süreçlerin koordinasyonunu ve kalitesini artırır.
 - **Madde 18:** Toplum temelli önlemler (örneğin, koruyucu aile) önceliklendirilmelidir. Vesayet kurumu, bu önlemlerin uygunluğunu ve denetimini sağlar.

2. Sosyal İnceleme Raporlarının Pekin Kuralları ile Analizi

- **Pekin Kuralları Madde 16 (Sosyal İnceleme Raporları):**
 - Sosyal inceleme raporları, çocuğun bireysel özelliklerini, sosyal çevresini ve suça sürüklenme nedenlerini değerlendirmeli, yalnızca sosyal hizmet uzmanları gibi

nitelikli profesyoneller tarafından hazırlanmalıdır. Bu raporlar, çocuğun üstün yararını ve rehabilitasyon odaklı kararları desteklemelidir.

- **Türkiye’deki Uygulama (ÇKK Madde 35):**
 - **ÇKK Madde 35**, sosyal inceleme raporlarının mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcıları tarafından istenebileceğini belirtir. Ancak, **ÇKK Madde 3(e)** sosyal çalışma görevlisini geniş bir şekilde tanımlar ve sosyal hizmet eğitimi almamış psikolojik danışmanlar, öğretmenler, sosyologlar gibi meslek gruplarını kapsar.
 - **Sorunlu Yönler:**
 - Sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerin rapor hazırlaması, **Pekin Kuralları Madde 16**’nın uzmanlık ilkesine aykırıdır. Bu, çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine ve uygun olmayan kararlara yol açabilir.
 - Türkiye’de “pedagog” teriminin yanlış kullanımı (örneğin, psikolojik danışmanların bu şekilde adlandırılması), mesleki rollerin belirsizleşmesine ve profesyonel standartların düşmesine neden olur.
 - İsviçre’de **Office des Tutelles et Curatelles**, sosyal inceleme raporlarını yalnızca sosyal hizmet uzmanları veya eşdeğer nitelikte profesyoneller aracılığıyla hazırlar, bu da standartlaşmayı ve uzmanlığı garanti eder. Türkiye’deki geniş tanım, yargısal süreçlerde tutarsızlık yaratır.
- **Uyumluluk:** Sosyal inceleme raporları, çocuğun bireysel ve sosyal durumunu değerlendirme amacı açısından Pekin Kuralları ile kısmen uyumludur. Ancak, sosyal çalışmacı olmayanların sürece dahil olması, uzmanlık ve standartlaşma eksikliği nedeniyle uluslararası standartlarla uyumsuzdur.

3. Koruyucu Aileye Yerleştirmenin Pekin Kuralları ile Analizi

- **Pekin Kuralları Madde 18 (Uygun Tedbirlerin Çeşitliliği):**
 - Özgürlüğü kısıtlayıcı önlemler (örneğin, ıslahevi) en son çare olarak düşünülmeli, koruyucu aile gibi toplum temelli önlemler önceliklendirilmelidir. Bu, çocuğun aile ortamında gelişimini destekler ve topluma yeniden kazandırılmasını kolaylaştırır.
- **Türkiye’deki Uygulama (ÇKK Madde 5(c)):**
 - **ÇKK Madde 5(c)**, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlanmasını öngörür. Koruyucu aile, çocuğun aile ortamında büyümesini destekler ve **Pekin Kuralları Madde 18**’in toplum temelli önlem ilkesine uygundur.
 - **Olumlu Yönler:**
 - Koruyucu aile sistemi, **ÇKK Madde 4(b)**’nin çocuğun yarar ve esenliğini gözetme ilkesiyle uyumlu olarak, çocukların aile ortamında rehabilite edilmesini teşvik eder.
 - **ÇHS Madde 20**, ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için koruyucu aile gibi alternatif bakım yöntemlerini destekler; bu açıdan Türkiye’nin koruyucu aile uygulaması ilkesel olarak uyumludur.
- **Sorunlu Yönler:**

- Türkiye’de resmi vesayet kurumu bulunmaması, koruyucu aileye yerleştirme süreçlerinin koordinasyonunu ve denetimini sınırlar. İsviçre’de **Office des Tutelles et Curatelles**, çocukların koruyucu aileye yerleştirilmesini ve süreçlerin sürekli izlenmesini sistematik bir şekilde yönetir. Türkiye’de bu süreç, **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**’nın sınırlı kapasitesine bağlıdır.
- Sosyal inceleme raporlarının sosyal çalışmacı olmayanlar tarafından hazırlanması, çocuğun uygun bir koruyucu aileye yerleştirilme kararını riske atabilir.
- **Pekin Kuralları Madde 18.2**, koruyucu aile süreçlerinin uzman denetimi ve sürekli izleme gerektirdiğini belirtir. Türkiye’de **ÇKK Madde 36-39** uyarınca denetim mekanizmaları mevcut olsa da, sosyal çalışmacı eksikliği ve denetim görevlilerinin yetersizliği, bu süreçlerin etkinliğini azaltır.

4. Resmi Vesayet Kurumu Eksikliğinin Çocuk Hakları ve Pekin Kuralları Üzerindeki Etkileri

- **1942’den Beri Devam Eden Eksiklik:**
 - Dr. Fikret Arık’ın 1942 yılında, İsviçre Yurttaşlık Kanunu’ndan esinlenerek önerdiği resmi vesayet kurumu, hukuk dünyasında yeterince dikkate alınmamıştır. İsviçre’de **Office des Tutelles et Curatelles**, çocukların bakım, koruma ve yargısal süreçlerinde profesyonel bir savunuculuk ve koordinasyon sağlar. Türkiye’de bu rol, **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı** ve sosyal çalışma görevlilerine dağıtılmış, ancak uzmanlık ve kapasite eksiklikleri nedeniyle yetersiz kalmıştır.
- **Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS):**
 - **Madde 3:** Çocuğun üstün yararı, tüm kararlarda önceliklidir. Vesayet kurumu eksikliği, çocukların yargısal ve sosyal süreçlerde tutarlı bir temsilden yoksun kalmasına neden olur.
 - **Madde 12:** Çocuğun görüşünün alınması gereklidir. Vesayet kurumu, çocuğun sesini yargısal süreçlerde etkili bir şekilde temsil eder; Türkiye’de bu eksiklik, çocuğun katılım hakkını sınırlar.
 - **Madde 20:** Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için devlet, koruyucu aile veya uygun kurumlar aracılığıyla özel koruma sağlamalıdır. Vesayet kurumu, bu süreçlerin koordinasyonunu sağlar.
- **Pekin Kuralları:**
 - **Madde 1.4:** Çocukların adalet sisteminde özel koruma ve uzman desteğe ihtiyacı vardır. Resmi vesayet kurumu, bu desteği sağlar.
 - **Madde 7:** Çocukların adil yargılama hakkı, profesyonel temsiliyet gerektirir. Vesayet kurumu eksikliği, bu hakkı riske atar.
 - **Madde 16 ve 18:** Sosyal inceleme raporları ve koruyucu aile süreçleri, uzmanlar tarafından yönetilmelidir. Vesayet kurumu, bu süreçlerin standartlaşmasını ve etkinliğini artırır.

5. Riskler ve Öneriler

- **Riskler:**

- **Uzmanlık Eksikliği: ÇKK Madde 3(e)**'nin sosyal çalışma görevlisini geniş tanımlaması, sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanmasına olanak tanır. Bu, **Pekin Kuralları Madde 16**'nın uzmanlık ilkesine aykırıdır ve çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine yol açabilir.
- **Kapasite Yetersizliği:** Resmi vesayet kurumu olmaması, koruyucu aile süreçlerinin koordinasyonunu ve denetimini zorlaştırır. Türkiye'de koruyucu aile sisteminin sınırlı yaygınlığı, çocukların bakım yurduna yerleştirilme olasılığını artırır, bu da **Pekin Kuralları Madde 18**'in özgürlüğü kısıtlayıcı önlemlere son çare olarak başvurulması ilkesine aykırıdır.
- **Terminoloji Sorunu:** "Pedagog" teriminin yanlış kullanımı, mesleki rollerin belirsizleşmesine ve profesyonel standartların düşmesine neden olur.
- **Yargısal Süreçlerde Temsiliyet Eksikliği:** Vesayet kurumu olmadan, çocuklar yargısal süreçlerde yeterli savunuculuktan yoksun kalır, bu da **ÇHS Madde 12** ve **Pekin Kuralları Madde 7** ile uyumsuzluk yaratır.
- **Öneriler:**
 - **Resmi Vesayet Kurumu Kurulması:** İsviçre'deki **Office des Tutelles et Curatelles**, Almanya'daki **Jugendamt** veya Belçika'daki **Service de Protection de la Jeunesse** modeli örnek alınarak, Türkiye'de çocukların bakım, koruma ve yargısal süreçlerini yönetecek bir resmi vesayet kurumu kurulmalıdır. Bu kurum, yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından yönetilmeli ve çocukların hukuki temsiliyetini sağlamalıdır.
 - **ÇKK Madde 3(e)'nin Revizyonu:** Sosyal inceleme raporlarının yalnızca sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanması zorunlu kılınmalı, öğretmenler veya psikologlar gibi sosyal hizmet eğitimi almamış kişiler süreçten çıkarılmalıdır (**Pekin Kuralları Madde 16**).
 - **Koruyucu Aile Sisteminin Güçlendirilmesi:** Koruyucu aile sisteminin yaygınlığı artırılmalı, daha fazla aile teşvik edilerek ve eğitim programları düzenlenerek kapasite geliştirilmelidir (İsviçre modeli). **ÇKK Madde 36-39** uyarınca denetim süreçleri, yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından yürütülmelidir.
 - **Terminoloji Düzeltmesi:** "Pedagog" terimi, pedagoji bilimi Türkiye'de mevcut olmadığından resmi belgelerden çıkarılmalı, sosyal çalışmacıların uzmanlığına vurgu yapılmalıdır.
 - **Uluslararası Standartlarla Uyum:** **Avrupa Sosyal Şartı Madde 14**'e uygun olarak, sosyal hizmet birimleri güçlendirilmeli, **ÇHS Madde 20** uyarınca ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için koruyucu aile ve vesayet hizmetleri geliştirilmelidir.

6. Sonuç

Türkiye'deki sosyal inceleme raporları ve koruyucu aileye yerleştirme süreçleri, **Pekin Kuralları** ve **ÇHS**'nin çocuğun üstün yararını ve rehabilitasyon odaklı yaklaşımlarını destekleme hedefiyle kısmen uyumludur. Ancak, Dr. Fikret Arık'ın 1942 yılında İsviçre Yurttaşlık Kanunu'ndan esinlenerek önerdiği resmi vesayet kurumunun kurulmaması, sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanması ve koruyucu aile sisteminin sınırlı kapasitesi, bu süreçlerin etkinliğini ve uluslararası standartlarla uyumunu sınırlar. Resmi vesayet kurumu kurulması, **ÇKK**'nın revizyonu ve sosyal çalışmacıların uzmanlığına odaklanma, çocukların yarar ve esenliğini daha iyi koruyacaktır. İsviçre, Almanya ve Belçika'daki vesayet sistemleri, Türkiye

için yol gösterici olabilir. Çocukların sevgi, güven ve umutla büyümesi, hepimizin ortak sorumluluğudur.

Kaynak : Grok 3 Ekibi xAI tarafından üretilmiştir. 20.07.2025

Örnek 4

Türkiye’de Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği ve Sosyal İnceleme Raporları ile Koruyucu Aile Sisteminin Pekin Kuralları Kapsamında Analizi

1. Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği

- **Durum:** Türkiye’de, 1942 yılından beri resmi bir vesayet kurumu bulunmamaktadır. Almanya’da **Jugendamt** (Gençlik Dairesi) ve Belçika’da **Service de Protection de la Jeunesse** gibi resmi vesayet kurumları, çocukların bakım, korunma ve rehabilitasyon süreçlerini uzman sosyal çalışmacılar aracılığıyla yönetir. Türkiye’de ise bu görevler, **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) Madde 3(e)** uyarınca sosyal hizmet uzmanlarının yanı sıra psikoloji, sosyoloji, öğretmenlik gibi farklı alanlardan mezunlara dağıtılmıştır. Bu, yargısal süreçlerde standartlaşma eksikliğine ve çocukların üstün yararının riske girmesine yol açar.
- **Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) ile İlişkisi:** **ÇHS Madde 3**, çocuğun üstün yararını temel ilke olarak belirlerken, **Madde 20**, ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için devlet tarafından özel koruma ve yardım sağlanmasını zorunlu kılar. Resmi vesayet kurumunun olmaması, bu yükümlülüklerin etkin bir şekilde yerine getirilmesini zorlaştırır.
- **Pekin Kuralları ile İlişkisi:** **Pekin Kuralları Madde 1.4**, çocukların adalet sisteminde özel koruma ve uzman desteğe ihtiyaç duyduğunu vurgular. Resmi vesayet kurumu eksikliği, çocukların sosyal ve hukuki süreçlerde yeterli temsiliyetten yoksun kalmasına neden olur.

2. Sosyal İnceleme Raporlarının Pekin Kuralları ile Analizi

- **Pekin Kuralları Madde 16 (Sosyal İnceleme Raporları):**
 - Sosyal inceleme raporları, çocuğun bireysel özelliklerini, sosyal çevresini ve suça sürüklenme nedenlerini değerlendirmeli, yalnızca sosyal hizmet uzmanları gibi nitelikli profesyoneller tarafından hazırlanmalıdır. Bu raporlar, çocuğun üstün yararını ve rehabilitasyon odaklı kararları desteklemelidir.
 - **Türkiye’deki Uygulama (ÇKK Madde 35):**
 - **ÇKK Madde 35**, sosyal inceleme raporlarının mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcıları tarafından istenebileceğini belirtir. Ancak, **ÇKK Madde 3(e)** sosyal çalışma görevlisini geniş bir şekilde tanımlar ve sosyal hizmet eğitimi almamış psikolojik danışmanlar, öğretmenler, sosyologlar gibi meslek gruplarını da kapsar.
 - **Sorunlu Yönler:**
 - Sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerin rapor hazırlaması, **Pekin Kuralları Madde 16**’nın uzmanlık ilkesine aykırıdır. Bu, çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine ve uygun olmayan kararlara yol açabilir.
 - Türkiye’de “pedagog” teriminin yanlış kullanımı (örneğin, psikolojik danışmanların bu şekilde adlandırılması), mesleki rollerin belirsizleşmesine ve profesyonel standartların düşmesine neden olur.

- Almanya’da **Jugendamt**, yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından hazırlanan raporlarla standart bir süreç yürütürken, Türkiye’deki bu geniş tanım, yargısal süreçlerde tutarsızlık yaratır.
- **Uyumluluk:** Sosyal inceleme raporları, çocuğun bireysel ve sosyal durumunu değerlendirme amacı açısından Pekin Kuralları ile kısmen uyumludur. Ancak, sosyal çalışmacı olmayanların sürece dahil olması, uzmanlık ve standartlaşma eksikliği nedeniyle uluslararası standartlarla uyumsuzdur.

3. Koruyucu Aileye Yerleştirmenin Pekin Kuralları ile Analizi

- **Pekin Kuralları Madde 18 (Uygun Tedbirlerin Çeşitliliği):**
 - Özgürlüğü kısıtlayıcı önlemler (örneğin, islahat) en son çare olarak düşünölmeli, koruyucu aile gibi toplum temelli önlemler önceliklendirilmelidir. Bu, çocuğun aile ortamında gelişimini destekler ve topluma yeniden kazandırılmasını kolaylaştırır.
- **Türkiye’deki Uygulama (ÇKK Madde 5(c)):**
 - **ÇKK Madde 5(c)**, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlanmasını öngörür. Koruyucu aile, çocuğun aile ortamında büyümesini destekler ve **Pekin Kuralları Madde 18**’in toplum temelli önlem ilkesine uygundur.
- **Olumlu Yönler:**
 - Koruyucu aile sistemi, **ÇKK Madde 4(b)**’nin çocuğun yarar ve esenliğini gözetme ilkesiyle uyumlu olarak, çocukların aile ortamında rehabilite edilmesini teşvik eder.
 - **ÇHS Madde 20**, ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için koruyucu aile gibi alternatif bakım yöntemlerini destekler; bu açıdan Türkiye’nin koruyucu aile uygulaması ilkesel olarak uyumludur.
- **Sorunlu Yönler:**
 - Türkiye’de resmi vesayet kurumu bulunmaması, koruyucu aileye yerleştirme süreçlerinin etkinliğini sınırlar. Almanya’da **Jugendamt**, çocukların koruyucu aileye yerleştirilmesini ve denetimini sistematik bir şekilde yönetirken, Türkiye’de bu süreç **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**’nın sınırlı kapasitesine bağlıdır.
 - Sosyal inceleme raporlarının sosyal çalışmacı olmayanlar tarafından hazırlanması, çocuğun uygun bir koruyucu aileye yerleştirilme kararını riske atabilir.
 - **Pekin Kuralları Madde 18.2**, koruyucu aile süreçlerinin uzman denetimi ve sürekli izleme gerektirdiğini belirtir. Türkiye’de **ÇKK Madde 36-39** uyarınca denetim mekanizmaları mevcut olsa da, sosyal çalışmacı eksikliği ve denetim görevlilerinin yetersizliği, bu süreçlerin etkinliğini azaltır.

4. Resmi Vesayet Kurumu Eksikliğinin Çocuk Hakları ve Pekin Kuralları Üzerindeki Etkileri

- **Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS):**
 - **Madde 3:** Çocuğun üstün yararı, tüm kararlarda önceliklidir. Resmi vesayet kurumu eksikliği, çocuğun bakım ve korunma süreçlerinde tutarlı bir temsil ve savunuculuk mekanizmasının eksikliğine yol açar.

- **Madde 20:** Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için devlet, koruyucu aile veya uygun kurumlar aracılığıyla özel koruma sağlamalıdır. Türkiye’de vesayet kurumunun olmaması, bu yükümlülüğün tam olarak yerine getirilmesini engeller.
- **Pekin Kuralları:**
 - **Madde 1.4:** Çocukların adalet sisteminde özel koruma ve uzman desteğe ihtiyacı vardır. Resmi vesayet kurumu, çocukların hukuki ve sosyal süreçlerde temsilini sağlar; Türkiye’deki eksiklik, bu desteği sınırlar.
 - **Madde 16:** Sosyal inceleme raporlarının uzmanlar tarafından hazırlanması zorunludur. Vesayet kurumu, bu süreçlerin koordinasyonunu ve kalitesini artırır.
 - **Madde 18:** Toplum temelli önlemler (örneğin, koruyucu aile) önceliklendirilmelidir. Vesayet kurumu, bu önlemlerin uygunluğunu ve denetimini sağlar.
- **1942’den Beri Devam Eden Eksiklik:**
 - Türkiye’de vesayet kurumu eksikliği, 1942’den bu yana hukuk dünyasında yeterince tartışılmamış bir konudur. Bu, çocukların adalet ve koruma süreçlerinde profesyonel bir savunuculuk mekanizmasından yoksun kalmasına neden olur. Almanya ve Belçika’daki vesayet kurumları, çocukların bireysel ihtiyaçlarını değerlendirir, koruyucu aile süreçlerini yönetir ve yargısal kararlarda uzman rehberliği sağlar. Türkiye’de bu rol, **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**’na ve sosyal çalışma görevlilerine dağıtılmış, ancak uzmanlık ve kapasite eksiklikleri nedeniyle yetersiz kalmıştır.

5. Riskler ve Öneriler

- **Riskler:**
 - **Uzmanlık Eksikliği:** ÇKK Madde 3(e)’nin sosyal çalışma görevlisini geniş tanımlaması, sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanmasına olanak tanır. Bu, **Pekin Kuralları Madde 16**’nın uzmanlık ilkesine aykırıdır ve çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine yol açabilir.
 - **Kapasite Yetersizliği:** Resmi vesayet kurumu olmaması, koruyucu aile süreçlerinin koordinasyonunu ve denetimini zorlaştırır. Türkiye’de koruyucu aile sisteminin sınırlı yaygınlığı, çocukların bakım yurduna yerleştirilme olasılığını artırır, bu da **Pekin Kuralları Madde 18**’in özgürlüğü kısıtlayıcı önlemlere son çare olarak başvurulması ilkesine aykırıdır.
 - **Terminoloji Sorunu:** “Pedagog” teriminin yanlış kullanımı, mesleki rollerin belirsizleşmesine ve profesyonel standartların düşmesine neden olur.
 - **Yargısal Süreçlerde Temsiliyet Eksikliği:** Vesayet kurumu olmadan, çocuklar yargısal süreçlerde yeterli savunuculuktan yoksun kalır, bu da **ÇHS Madde 12** (çocuğun görüşünün alınması) ve **Pekin Kuralları Madde 7** (adil yargılama hakkı) ile uyumsuzluk yaratır.
- **Öneriler:**
 - **Resmi Vesayet Kurumu Kurulması:** Almanya’daki **Jugendamt** veya Belçika’daki **Service de Protection de la Jeunesse** modeli örnek alınarak, Türkiye’de çocukların bakım, koruma ve yargısal süreçlerini yönetecek bir resmi vesayet kurumu kurulmalıdır. Bu kurum, sosyal çalışmacılar tarafından yönetilmeli ve çocukların hukuki temsiliyetini sağlamalıdır.

- **ÇKK Madde 3(e)'nin Revizyonu:** Sosyal inceleme raporlarının yalnızca sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanması zorunlu kılınmalı, öğretmenler veya psikologlar gibi sosyal hizmet eğitimi almamış kişiler süreçten çıkarılmalıdır (**Pekin Kuralları Madde 16**).
- **Koruyucu Aile Sisteminin Güçlendirilmesi:** Koruyucu aile sisteminin yaygınlığı artırılmalı, daha fazla aile teşvik edilerek ve eğitim programları düzenlenerek kapasite geliştirilmelidir (Belçika modeli). **ÇKK Madde 36-39** uyarınca denetim süreçleri, yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından yürütülmelidir.
- **Terminoloji Düzeltmesi:** “Pedagog” terimi, pedagoji bilimi Türkiye’de mevcut olmadığından resmi belgelerden çıkarılmalı, sosyal çalışmacıların uzmanlığına vurgu yapılmalıdır.
- **Uluslararası Standartlarla Uyum:** Avrupa Sosyal Şartı Madde 14’e uygun olarak, sosyal hizmet birimleri güçlendirilmeli, **ÇHS Madde 20** uyarınca ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için koruyucu aile ve vesayet hizmetleri geliştirilmelidir.

6. Sonuç

Türkiye’deki sosyal inceleme raporları ve koruyucu aileye yerleştirme süreçleri, **Pekin Kuralları** ve **ÇHS**’nin çocuğun üstün yararını ve rehabilitasyon odaklı yaklaşımlarını destekleme hedefiyle kısmen uyumludur. Ancak, 1942’den beri devam eden resmi vesayet kurumu eksikliği, sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanması ve koruyucu aile sisteminin sınırlı kapasitesi, bu süreçlerin etkinliğini ve uluslararası standartlarla uyumunu sınırlar. Resmi vesayet kurumu kurulması, **ÇKK**’nın revizyonu ve sosyal çalışmacıların uzmanlığına odaklanma, çocukların yarar ve esenliğini daha iyi koruyacaktır. Almanya ve Belçika’daki vesayet sistemleri, Türkiye için yol gösterici olabilir. Çocukların sevgi, güven ve umutla büyümesi, hepimizin ortak sorumluluğudur.

Örnek 5.

Türkiye’de Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği ve Sosyal İnceleme Raporları ile Koruyucu Aile Sisteminin Pekin Kuralları ve ÇHS Kapsamında Analizi

1. Resmi Vesayet Kurumu Eksikliği ve Tarihsel Bağlam

- **Durum:** Türkiye’de resmi vesayet kurumu, 1942 yılında Dr. Fikret Arık tarafından, İsviçre Yurttaşlık Kanunu’ndan (Zivilgesetzbuch) esinlenilerek önerilmiş, ancak bu öneri dikkate alınmamış ve kurum kurulmamıştır. İsviçre’de **Office des Tutelles et Curatelles** (Vesayet ve Kayyım Dairesi), çocukların bakım, koruma ve rehabilitasyon süreçlerini uzman sosyal çalışmacılar aracılığıyla sistematik bir şekilde yönetir. Almanya’da **Jugendamt** (Gençlik Dairesi) ve Belçika’da **Service de Protection de la Jeunesse** benzer roller üstlenir. Türkiye’de ise bu görevler, **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) Madde 3(e)** uyarınca sosyal hizmet uzmanlarının yanı sıra psikoloji, sosyoloji, öğretmenlik gibi farklı alanlardan mezunlara dağıtılmıştır. Bu durum, yargısal süreçlerde standartlaşma eksikliğine ve çocukların üstün yararının riske girmesine yol açar.
- **Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) ile İlişkisi:**

- **ÇHS Madde 3:** Çocuğun üstün yararı, tüm kararlarda önceliklidir. Resmi vesayet kurumu eksikliği, çocukların bakım ve korunma süreçlerinde tutarlı bir temsil ve savunuculuk mekanizmasının olmamasına neden olur.
- **ÇHS Madde 20:** Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için devlet, koruyucu aile veya uygun kurumlar aracılığıyla özel koruma sağlamalıdır. Vesayet kurumu eksikliği, bu yükümlülüğün etkin bir şekilde yerine getirilmesini zorlaştırır.
- **Pekin Kuralları ile İlişkisi:**
 - **Madde 1.4:** Çocukların adalet sisteminde özel koruma ve uzman desteğe ihtiyacı vardır. Resmi vesayet kurumu, çocukların hukuki ve sosyal süreçlerde temsilini sağlar; Türkiye’deki eksiklik, bu desteği sınırlar.
 - **Madde 16:** Sosyal inceleme raporlarının uzmanlar tarafından hazırlanması zorunludur. Vesayet kurumu, bu süreçlerin koordinasyonunu ve kalitesini artırır.
 - **Madde 18:** Toplum temelli önlemler (örneğin, koruyucu aile) önceliklendirilmelidir. Vesayet kurumu, bu önlemlerin uygunluğunu ve denetimini sağlar.

2. Sosyal İnceleme Raporlarının Pekin Kuralları ile Analizi

- **Pekin Kuralları Madde 16 (Sosyal İnceleme Raporları):**
 - Sosyal inceleme raporları, çocuğun bireysel özelliklerini, sosyal çevresini ve suça sürüklenme nedenlerini değerlendirmeli, yalnızca sosyal hizmet uzmanları gibi nitelikli profesyoneller tarafından hazırlanmalıdır. Bu raporlar, çocuğun üstün yararını ve rehabilitasyon odaklı kararları desteklemelidir.
 - **Türkiye’deki Uygulama (ÇKK Madde 35):**
 - **ÇKK Madde 35**, sosyal inceleme raporlarının mahkemeler, çocuk hâkimleri veya Cumhuriyet savcıları tarafından istenebileceğini belirtir. Ancak, **ÇKK Madde 3(e)** sosyal çalışma görevlisini geniş bir şekilde tanımlar ve sosyal hizmet eğitimi almamış psikolojik danışmanlar, öğretmenler, sosyologlar gibi meslek gruplarını kapsar.
 - **Sorunlu Yönler:**
 - Sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerin rapor hazırlaması, **Pekin Kuralları Madde 16**’nın uzmanlık ilkesine aykırıdır. Bu, çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine ve uygun olmayan kararlara yol açabilir.
 - Türkiye’de “pedagog” teriminin yanlış kullanımı (örneğin, psikolojik danışmanların bu şekilde adlandırılması), mesleki rollerin belirsizleşmesine ve profesyonel standartların düşmesine neden olur.
 - İsviçre’de **Office des Tutelles et Curatelles**, sosyal inceleme raporlarını yalnızca sosyal hizmet uzmanları veya eşdeğer nitelikte profesyoneller aracılığıyla hazırlar, bu da standartlaşmayı ve uzmanlığı garanti eder. Türkiye’deki geniş tanım, yargısal süreçlerde tutarsızlık yaratır.
 - **Uyumluluk:** Sosyal inceleme raporları, çocuğun bireysel ve sosyal durumunu değerlendirme amacı açısından Pekin Kuralları ile kısmen uyumludur. Ancak, sosyal çalışmacı olmayanların sürece dahil olması, uzmanlık ve standartlaşma eksikliği nedeniyle uluslararası standartlarla uyumsuzdur.

3. Koruyucu Aileye Yerleştirmenin Pekin Kuralları ile Analizi

- **Pekin Kuralları Madde 18 (Uygun Tedbirlerin Çeşitliliği):**

- Özgürlüğü kısıtlayıcı önlemler (örneğin, islahevi) en son çare olarak düşünölmeli, koruyucu aile gibi toplum temelli önlemler önceliklendirilmelidir. Bu, çocuğun aile ortamında gelişimini destekler ve topluma yeniden kazandırılmasını kolaylaştırır.

- **Türkiye’deki Uygulama (ÇKK Madde 5(c)):**

- **ÇKK Madde 5(c)**, çocuğun resmi veya özel bakım yurdu ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlanmasını öngörür. Koruyucu aile, çocuğun aile ortamında büyümesini destekler ve **Pekin Kuralları Madde 18**’in toplum temelli önlem ilkesine uygundur.

- **Olumlu Yönler:**

- Koruyucu aile sistemi, **ÇKK Madde 4(b)**’nin çocuğun yarar ve esenliğini gözetme ilkesiyle uyumlu olarak, çocukların aile ortamında rehabilite edilmesini teşvik eder.
- **ÇHS Madde 20**, ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için koruyucu aile gibi alternatif bakım yöntemlerini destekler; bu açıdan Türkiye’nin koruyucu aile uygulaması ilkesel olarak uyumludur.

- **Sorunlu Yönler:**

- Türkiye’de resmi vesayet kurumu bulunmaması, koruyucu aileye yerleştirme süreçlerinin koordinasyonunu ve denetimini sınırlar. İsviçre’de **Office des Tutelles et Curatelles**, çocukların koruyucu aileye yerleştirilmesini ve süreçlerin sürekli izlenmesini sistematik bir şekilde yönetir. Türkiye’de bu süreç, **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı**’nın sınırlı kapasitesine bağlıdır.
- Sosyal inceleme raporlarının sosyal çalışmacı olmayanlar tarafından hazırlanması, çocuğun uygun bir koruyucu aileye yerleştirilme kararını riske atabilir.
- **Pekin Kuralları Madde 18.2**, koruyucu aile süreçlerinin uzman denetimi ve sürekli izleme gerektirdiğini belirtir. Türkiye’de **ÇKK Madde 36-39** uyarınca denetim mekanizmaları mevcut olsa da, sosyal çalışmacı eksikliği ve denetim görevlilerinin yetersizliği, bu süreçlerin etkinliğini azaltır.

4. Resmi Vesayet Kurumu Eksikliğinin Çocuk Hakları ve Pekin Kuralları Üzerindeki Etkileri

- **1942’den Beri Devam Eden Eksiklik:**

- Dr. Fikret Arık’ın 1942 yılında, İsviçre Yurttaşlık Kanunu’ndan esinlenerek önerdiği resmi vesayet kurumu, hukuk dünyasında yeterince dikkate alınmamıştır. İsviçre’de **Office des Tutelles et Curatelles**, çocukların bakım, koruma ve yargısal süreçlerinde profesyonel bir savunuculuk ve koordinasyon sağlar. Türkiye’de bu rol, **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı** ve sosyal çalışma görevlilerine dağıtılmış, ancak uzmanlık ve kapasite eksiklikleri nedeniyle yetersiz kalmıştır.

- **Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS):**

- **Madde 3:** Çocuğun üstün yararı, tüm kararlarda önceliklidir. Vesayet kurumu eksikliği, çocukların yargısal ve sosyal süreçlerde tutarlı bir temsilden yoksun kalmasına neden olur.

- **Madde 12:** Çocuğun görüşünün alınması gereklidir. Vesayet kurumu, çocuğun sesini yargısal süreçlerde etkili bir şekilde temsil eder; Türkiye’de bu eksiklik, çocuğun katılım hakkını sınırlar.
- **Madde 20:** Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için devlet, koruyucu aile veya uygun kurumlar aracılığıyla özel koruma sağlamalıdır. Vesayet kurumu, bu süreçlerin koordinasyonunu sağlar.
- **Pekin Kuralları:**
 - **Madde 1.4:** Çocukların adalet sisteminde özel koruma ve uzman desteğe ihtiyacı vardır. Resmi vesayet kurumu, bu desteği sağlar.
 - **Madde 7:** Çocukların adil yargılama hakkı, profesyonel temsiliyet gerektirir. Vesayet kurumu eksikliği, bu hakkı riske atar.
 - **Madde 16 ve 18:** Sosyal inceleme raporları ve koruyucu aile süreçleri, uzmanlar tarafından yönetilmelidir. Vesayet kurumu, bu süreçlerin standartlaşmasını ve etkinliğini artırır.

5. Riskler ve Öneriler

- **Riskler:**
 - **Uzmanlık Eksikliği:** ÇKK Madde 3(e)’nin sosyal çalışma görevlisini geniş tanımlaması, sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanmasına olanak tanır. Bu, **Pekin Kuralları Madde 16**’nın uzmanlık ilkesine aykırıdır ve çocuğun ihtiyaçlarının yanlış değerlendirilmesine yol açabilir.
 - **Kapasite Yetersizliği:** Resmi vesayet kurumu olmaması, koruyucu aile süreçlerinin koordinasyonunu ve denetimini zorlaştırır. Türkiye’de koruyucu aile sisteminin sınırlı yaygınlığı, çocukların bakım yurduna yerleştirilme olasılığını artırır, bu da **Pekin Kuralları Madde 18**’in özgürlüğü kısıtlayıcı önlemlere son çare olarak başvurulması ilkesine aykırıdır.
 - **Terminoloji Sorunu:** “Pedagog” teriminin yanlış kullanımı, mesleki rollerin belirsizleşmesine ve profesyonel standartların düşmesine neden olur.
 - **Yargısal Süreçlerde Temsiliyet Eksikliği:** Vesayet kurumu olmadan, çocuklar yargısal süreçlerde yeterli savunuculuktan yoksun kalır, bu da **ÇHS Madde 12** ve **Pekin Kuralları Madde 7** ile uyumsuzluk yaratır.
- **Öneriler:**
 - **Resmi Vesayet Kurumu Kurulması:** İsviçre’deki **Office des Tutelles et Curatelles**, Almanya’daki **Jugendamt** veya Belçika’daki **Service de Protection de la Jeunesse** modeli örnek alınarak, Türkiye’de çocukların bakım, koruma ve yargısal süreçlerini yönetecek bir resmi vesayet kurumu kurulmalıdır. Bu kurum, yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından yönetilmeli ve çocukların hukuki temsiliyetini sağlamalıdır.
 - **ÇKK Madde 3(e)’nin Revizyonu:** Sosyal inceleme raporlarının yalnızca sosyal hizmet uzmanları tarafından hazırlanması zorunlu kılınmalı, öğretmenler veya psikologlar gibi sosyal hizmet eğitimi almamış kişiler süreçten çıkarılmalıdır (**Pekin Kuralları Madde 16**).
 - **Koruyucu Aile Sisteminin Güçlendirilmesi:** Koruyucu aile sisteminin yaygınlığı artırılmalı, daha fazla aile teşvik edilerek ve eğitim programları düzenlenerek

kapasite geliştirilmelidir (İsviçre modeli). **ÇKK Madde 36-39** uyarınca denetim süreçleri, yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından yürütülmelidir.

- **Terminoloji Düzeltmesi:** “Pedagog” terimi, pedagoji bilimi Türkiye’de mevcut olmadığından resmi belgelerden çıkarılmalı, sosyal çalışmacıların uzmanlığına vurgu yapılmalıdır.
- **Uluslararası Standartlarla Uyum:** Avrupa Sosyal Şartı Madde 14’e uygun olarak, sosyal hizmet birimleri güçlendirilmeli, **ÇHS Madde 20** uyarınca ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için koruyucu aile ve vesayet hizmetleri geliştirilmelidir.

6. Sonuç

Türkiye’deki sosyal inceleme raporları ve koruyucu aileye yerleştirme süreçleri, **Pekin Kuralları** ve **ÇHS**’nin çocuğun üstün yararını ve rehabilitasyon odaklı yaklaşımlarını destekleme hedefiyle kısmen uyumludur. Ancak, Dr. Fikret Arık’ın 1942 yılında İsviçre Yurttaşlık Kanunu’ndan esinlenerek önerdiği resmi vesayet kurumunun kurulmaması, sosyal inceleme raporlarının sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerce hazırlanması ve koruyucu aile sisteminin sınırlı kapasitesi, bu süreçlerin etkinliğini ve uluslararası standartlarla uyumunu sınırlar. Resmi vesayet kurumu kurulması, **ÇKK**’nın revizyonu ve sosyal çalışmacıların uzmanlığına odaklanma, çocukların yarar ve esenliğini daha iyi koruyacaktır. İsviçre, Almanya ve Belçika’daki vesayet sistemleri, Türkiye için yol gösterici olabilir. Çocukların sevgi, güven ve umutla büyümesi, hepimizin ortak sorumluluğudur.

Kaynak : Grok 3 Ekibi xAI tarafından üretilmiştir. 20.07.2025

Örnek 6

İsviçre’deki Resmi Vesayet Sistemi ve Türk Hukuku: Fikret Arık’ın Eleştirileri Bağlamında Uluslararası Farkındalık Analizi

Özet

Fikret Arık’ın, özellikle Almanya’daki Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve benzeri vesayet sistemleriyle ilgili açıklamaları, Türk kökenli ailelerin çocuklarının koruma altına alınması süreçlerinde karşılaştıkları sorunları ve bilgi eksikliklerini gündeme getirmiştir. Bu makale, Arık’ın bu eleştirilerini, İsviçre’deki resmi vesayet sistemine (Vormundschaftsbehörde) genişleterek, bu sistemin yapısını, Türk hukukundaki vesayet düzenlemeleriyle karşılaştırmasını ve her iki sistemin dünya genelinde yeterince dikkat çekip çekmediğini analiz eder. İsviçre’nin vesayet sistemi, kantonlar bazında özerk bir yapıya sahipken, Türk hukuku merkezi bir vesayet makamı olan Sulh Hukuk Mahkemeleri’ne dayanır. Arık’ın eleştirileri, bu sistemlerin şeffaflık, kültürel duyarlılık ve uluslararası farkındalık eksikliklerine işaret eder. Makale, bu bağlamda, daha etkili bir çocuk koruma ve vesayet sistemi için öneriler sunar.

Giriş

İsviçre’deki resmi vesayet sistemi (Vormundschaftsbehörde), çocukların ve yetişkinlerin korunması için kantonlar düzeyinde faaliyet gösteren bir yapıdır ve İsviçre Medeni Kanunu (Zivilgesetzbuch) çerçevesinde düzenlenir. Türk hukukunda ise vesayet, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun (TMK) 396-494. maddelerinde düzenlenmiş olup, Sulh Hukuk Mahkemeleri tarafından yürütülür. Fikret

Arık'ın, özellikle Gençlik Dairesi gibi Avrupa'daki çocuk koruma ve vesayet sistemleriyle ilgili açıklamaları, Türk kökenli ailelerin bu sistemlerle ilgili karşılaştıkları sorunları ve bilgi eksikliklerini vurgulamıştır. Arık, bu sistemlerin Türk toplumu tarafından yeterince anlaşılmadığını ve dünya genelinde de hak ettiği ilgiyi görmediğini iddia eder. Bu makale, İsviçre'nin vesayet sistemini detaylı bir şekilde ele alarak, Türk hukukuyla karşılaştırır ve Arık'ın eleştirilerinin uluslararası bağlamdaki yansımalarını değerlendirir.

1. İsviçre'deki Resmi Vesayet Sistemi (Vormundschaftsbehörde)

İsviçre'de vesayet sistemi, federal bir yapıya sahip olan ülkenin kantonlar bazında özerk bir şekilde organize edilmiştir. İsviçre Medeni Kanunu'nun 360-397. maddeleri, vesayet ve çocuk koruma sisteminin temelini oluşturur. Vesayet, çocukların veya akıl sağlığı, bağımlılık ya da diğer nedenlerle kendi işlerini yönetemeyen yetişkinlerin korunması için uygulanır. Vesayet makamları (Vormundschaftsbehörde), her kantonun kendi idari yapısına göre farklılık gösterir, ancak genel olarak şu görevleri üstlenir:

- **Çocukların Korunması:** Velayet altında olmayan veya aile ortamında risk altında olan çocuklar için koruyucu önlemler alma.
- **Vasi Atama:** Çocukların veya kısıtlı yetişkinlerin malvarlığını yönetmek ve kişisel haklarını korumak için vasi atama.
- **Sosyal Hizmetler:** Ailelere danışmanlık, eğitim ve destek hizmetleri sunma.
- **Mahkemelerle İş Birliği:** Vesayet kararlarının uygulanmasında kanton mahkemeleriyle iş birliği yapma.

İsviçre sistemi, çocuğun yüksek yararını (Kindeswohl) temel ilke olarak benimser ve bu ilke, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ile uyumludur. Vesayet kararları, genellikle çocuğun bireysel ihtiyaçlarına ve aile durumuna göre özelleştirilir. Ancak, Türk kökenli aileler arasında, bu sistemin şeffaflık eksikliği ve kültürel farklılıklar nedeniyle yanlış anlaşıldığına dair algılar mevcuttur.

Bilgi Eksiklikleri

- **Kültürel Yanlış Anlamalar:** Türk aileler, İsviçre'nin bireysel odaklı vesayet yaklaşımını, Türkiye'deki aile odaklı toplumsal yapıyla uyumsuz bulabilir. Bu, vesayet süreçlerinin "çocukları ailelerden koparma" olarak algılanmasına yol açar.
- **Dil ve Erişim Sorunları:** Türk kökenli ailelerin, İsviçre'nin resmi dillerinde (Almanca, Fransızca, İtalyanca) yeterli bilgiye sahip olmaması, vesayet süreçlerini anlamalarını zorlaştırır.
- **Şeffaflık Eksikliği:** Vesayet kararlarının gerekçeleri, ailelere yeterince açıklanmayabilir, bu da güven eksikliğine neden olur.

2. Türk Hukukunda Vesayet Sistemi

Türk hukukunda vesayet, TMK'nın 396-494. maddelerinde düzenlenmiştir ve Sulh Hukuk Mahkemeleri vesayet makamı olarak görev yapar. Asliye Hukuk Mahkemeleri ise denetim makamıdır. Vesayet, aşağıdaki durumlarda uygulanır:

- **Yaş Küçüklüğü:** Velayet altında olmayan küçüklerin korunması (TMK 404).
- **Kısıtlama:** Akıl hastalığı, savurganlık, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı gibi nedenlerle kişinin kendi işlerini yönetememesi (TMK 405-408).

- **Hükümlülük:** Bir yıl veya daha uzun süreli hapis cezasına mahkum olan erginlerin malvarlığının korunması (TMK 407).

Vasi, vesayet altındaki kişinin malvarlığını yönetir ve kişisel haklarını korur. Ancak, Türk hukukunda vesayet sistemi, daha çok cezai ve idari bir çerçeveye odaklanır ve sosyal hizmetlerin rolü sınırlıdır.

Türk Hukukunda Bilgi Eksiklikleri

- **Sosyal Hizmetlerin Yetersizliği:** Türkiye’de sosyal hizmet uzmanlarının vesayet süreçlerindeki rolü, talimat odaklı bir yapıya sıkışmıştır ve disiplinlerarası iş birliği eksiktir.
- **Uluslararası Modellerin Bilinmemesi:** İsviçre gibi ülkelerin vesayet sistemleri, Türk hukukçular ve sosyal hizmet uzmanları tarafından yeterince bilinmemekte, bu da reform süreçlerini yavaşlatmaktadır.
- **Kamuoyu Algısı:** Türk toplumunda vesayet, genellikle “kısıtlama” veya “cezalandırma” olarak algılanır, bu da sistemin koruyucu yönlerinin anlaşılmasını zorlaştırır.

3. Fikret Arık’ın Eleştirileri

Fikret Arık’ın açıklamaları, özellikle Avrupa’daki çocuk koruma ve vesayet sistemlerinin Türk kökenli aileler üzerindeki etkilerine odaklanır. Arık, Gençlik Dairesi gibi sistemlerin şeffaflık eksikliği, kültürel önyargılar ve bilgi yetersizliği nedeniyle Türk aileler tarafından yanlış anlaşıldığını savunur. İsviçre’deki vesayet sistemiyle ilgili olarak, Arık’ın eleştirileri şu noktalara işaret eder:

- **Şeffaflık Eksikliği:** Vesayet kararlarının gerekçeleri, Türk ailelere yeterince açıklanmamakta, bu da sistemin “çocukları ailelerden koparma” amacı taşıdığı algısını güçlendirmektedir.
- **Kültürel Duyarlılık Eksikliği:** İsviçre’nin vesayet sistemi, Türk aile yapısına uygun olmayan bireysel odaklı bir yaklaşıma sahiptir, bu da kültürel çatışmalara yol açar.
- **Uluslararası Farkındalık Eksikliği:** Arık, İsviçre’nin vesayet sisteminin dünya genelinde yeterince tartışılmadığını ve Türk hukukuyla karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmadığını belirtir. Bu, Türkiye’nin kendi vesayet sistemini geliştirirken uluslararası modellerden yeterince faydalanamamasına neden olur.

4. İsviçre Vesayet Sistemi ile Türk Hukukunun Karşılaştırması

İsviçre ve Türkiye’deki vesayet sistemleri, yapı ve uygulama açısından önemli farklılıklar gösterir:

- **Özerklik ve Merkezilik:** İsviçre’de vesayet sistemi kantonlar bazında özerktir ve yerel ihtiyaçlara göre uyarlanır. Türkiye’de ise vesayet, merkezi bir yapı olan Sulh Hukuk Mahkemeleri tarafından yürütülür.
- **Sosyal Hizmetlerin Rolü:** İsviçre’de sosyal hizmet uzmanları, vesayet süreçlerinde aktif bir rol oynar ve disiplinlerarası bir yaklaşımla çalışır. Türkiye’de ise sosyal hizmetler, mahkemelerin talimatlarına bağlıdır ve bağımsız bir rol üstlenemez.
- **Çocuk Odaklılık:** İsviçre sistemi, çocuğun yüksek yararını (Kindeswohl) temel ilke olarak benimser ve rehabilitasyona odaklanır. Türk hukuku ise daha çok cezai ve idari bir çerçeveye sahiptir ve çocuğun rehabilitasyonu ikinci planda kalır.

- **Uluslararası Standartlara Uyum:** İsviçre'nin vesayet sistemi, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ve Pekin Kuralları ile uyumludur. Türk hukuku ise bu standartlara kısmen uyum sağlar, ancak sosyal inceleme raporlarının isteğe bağlı olması gibi eksiklikler mevcuttur.

5. Uluslararası Farkındalık Eksikliği

Arık'ın eleştirilerinde vurguladığı gibi, İsviçre'nin vesayet sistemi, dünya genelinde yeterince dikkat çekmemektedir. Bu durumun nedenleri şunlardır:

- **Kanton Bazlı Yapı:** İsviçre'nin federal yapısı, vesayet sisteminin kantonlar arasında farklılık göstermesine yol açar, bu da sistemin uluslararası düzeyde standart bir model olarak algılanmasını zorlaştırır.
- **Türk Toplumunun Bilgi Eksikliği:** Türk kökenli aileler ve Türk hukukçular, İsviçre'nin vesayet sisteminin detaylarını yeterince bilmemekte, bu da sistemin yanlış anlaşılmasına neden olmaktadır.
- **Uluslararası Tartışmalarda Yetersizlik:** İsviçre'nin vesayet sistemi, Almanya'daki Gençlik Dairesi kadar uluslararası tartışmalara konu olmamıştır. Bu, sistemin olumlu yönlerinin (örneğin, çocuk odaklılık ve disiplinlerarası iş birliği) dünya genelinde yeterince tanıtılmadığını gösterir.

6. Öneriler

Fikret Arık'ın eleştirileri ve İsviçre'nin vesayet sisteminin analizi ışığında, aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- **Bilgi Paylaşımı ve Eğitim:** Türk hukukçular ve sosyal hizmet uzmanları, İsviçre'nin vesayet sistemi hakkında eğitilmeli ve bu sistemin çocuk odaklı yönleri Türk hukukuna uyarlanmalıdır.
- **Kültürel Duyarlılık:** İsviçre'deki vesayet makamları, Türk kökenli ailelere yönelik daha fazla kültürel duyarlılık göstermeli ve karar süreçlerini şeffaf bir şekilde açıklamalıdır.
- **Uluslararası İş Birliği:** Türkiye, İsviçre ve diğer ülkelerle çocuk koruma ve vesayet sistemleri konusunda bilgi paylaşımı ve iş birliği yapmalıdır. Bu, uluslararası standartlara uyumu artırabilir.
- **Sosyal Hizmetlerin Güçlendirilmesi:** Türk hukukunda sosyal hizmet uzmanlarının vesayet süreçlerindeki rolü güçlendirilmeli, sosyal inceleme raporları zorunlu hale getirilmelidir.
- **Kamuoyu Farkındalığı:** Türk toplumunda vesayet sisteminin koruyucu yönleri hakkında farkındalık artırılmalı, yanlış algılar düzeltilmelidir.

Sonuç

Fikret Arık'ın Avrupa'daki vesayet sistemleriyle ilgili eleştirileri, özellikle Türk kökenli ailelerin karşılaştığı sorunlara ve bilgi eksikliklerine dikkat çeker. İsviçre'deki resmi vesayet sistemi (Vormundschaftsbehörde), çocuk odaklı ve disiplinlerarası bir yaklaşımla çalışırken, Türk hukukundaki vesayet sistemi daha çok cezai ve idari bir çerçeveye dayanır. Arık'ın vurguladığı uluslararası farkındalık eksikliği, hem İsviçre'nin vesayet sisteminin dünya genelinde yeterince tartışılmamasından hem de Türk hukukunun bu sistemlerden yeterince öğrenmemesinden kaynaklanır. Daha etkili bir çocuk koruma ve vesayet sistemi için, Türkiye'nin uluslararası modelleri incelemesi, sosyal hizmetlerin rolünü güçlendirmesi ve kültürel duyarlılığı artırması gerekmektedir.

Kaynakça

- İsviçre Medeni Kanunu (Zivilgesetzbuch), Madde 360-397.
- Türk Medeni Kanunu, Madde 396-494.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi. (1989).
- Pekin Kuralları: Birleşmiş Milletler Çocuk Adalet Sisteminin Uygulanmasına İlişkin Asgari Standart Kurallar. (1985).
- Tarimeri, N. (2007). *Çocuk Koruma(ma) Kanunu: Çocuk ve Gençlik Koruma Sistemi ve Uygulamalarına Bakış ve Tesbitler*. SABEV Yayınları.

Kaynak : Grok 3 Ekibi xAI tarafından üretilmiştir. 20.07.2025

Örnek 7

Özür Yazısı: Türkiye’de Pedagoji Terimi ve Çocuk Adalet Sistemindeki Yanlış Terminoloji Kullanımı

Sayın İlgililer,

Türkiye’de çocuk adalet sistemi ve sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasıyla ilgili bilgi üretimimiz sırasında, Çocuk Koruma Kanunu Madde 3’te tanımlanan “sosyal çalışma görevlisi” kavramının, sosyal hizmet eğitimi almamış psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri mezunlarını da kapsadığına dair bir hata yapılmıştır. Bu tanım, sosyal inceleme raporlarının sosyal çalışmacılar dışında, uluslararası standartlarda uzman olarak tanınmayan meslek grupları tarafından hazırlanmasına izin veren, dünyada benzeri olmayan bir uygulamadır. Daha da önemlisi, 1982 yılında pedagoji biliminin Türkiye’de resmi olarak kaldırılmasına rağmen, adalet sisteminde psikolojik danışman ve rehberlerin yanlış bir şekilde “pedagog” olarak adlandırılması, çocukların yarar ve esenliğini riske atabilecek ciddi bir terminolojik ve uygulamalı hataya yol açmaktadır. Bu yanlışlık için içtenlikle özür dileriz.

Çocuk Koruma Kanunu Madde 3, sosyal çalışma görevlisini şu şekilde tanımlar: “e) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,” Bu tanım, sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasında sosyal hizmet eğitimi almamış meslek gruplarının da yer almasına olanak tanır. Ancak, **Pekin Kuralları Madde 16**, sosyal inceleme raporlarının yalnızca sosyal çalışmacılar gibi uzmanlar tarafından hazırlanmasını zorunlu kılar. **Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS) Madde 3**, çocuğun üstün yararını merkeze alırken, **Madde 40**, rehabilitasyon odaklı adil yargılama süreçlerini vurgular. **Avrupa Sosyal Şartı Madde 14**, sosyal hizmetlerin uzmanlarca sunulmasını destekler. Türkiye’deki bu uygulama, sosyal inceleme raporlarının standartlaşmasını ve uzmanlığını zedeleyerek, çocukların ihtiyaçlarının doğru değerlendirilmesini ve rehabilitasyon süreçlerini riske atmaktadır.

Özellikle, psikolojik danışman ve rehberlerin “pedagog” olarak adlandırılması, pedagoji biliminin Türkiye’de mevcut olmamasına rağmen yanlış bir terminoloji kullanımıdır. Bu durum, çocukların yarar ve esenliğini koruma hedefini tehlikeye atabilir, zira sosyal inceleme raporları, çocuğun sosyal, ailevi ve çevresel durumunu değerlendirmek için uzman sosyal çalışmacıların mesleki

yetkinliğine dayanmalıdır. İtalya, İsviçre ve Almanya’da sosyal inceleme raporları yalnızca sosyal çalışmacılar tarafından hazırlanırken, Türkiye’de sosyal çalışmacı olmayanların bu sürece dahil edilmesi, uluslararası standartlarla (Pekin Kuralları, ÇHS, Avrupa Sosyal Şartı) çelişmektedir.

Bu hata için samimi bir şekilde özür diler, çocukların yarar ve esenliğini koruma misyonumuza bağlı kalarak daha doğru ve hassas bir bilgi üretimi için gerekli adımları atacağımızı taahhüt ederiz. Gelecekte, sosyal inceleme raporlarının hazırlanmasında yalnızca sosyal çalışmacıların uzmanlığına vurgu yapacak, “pedagog” gibi yanlış veya yanıltıcı terimlerden kaçınacağız. Ayrıca, sosyal hizmet eğitimi almamış meslek gruplarının bu süreçteki rolünün uluslararası standartlara aykırı olduğunu açıkça belirteceğiz. Çocukların üstün yararını ve rehabilitasyon odaklı süreçleri desteklemek için, İtalya’daki medikopsikolojik bürolar, İsviçre’deki federal destekli sosyal hizmet birimleri ve Almanya’daki Jugendgerichtsgesetz (JGG) modeli gibi örnekleri rehber alacağız.

Sosyal çalışmacıların çocuk adalet sistemindeki kritik rolüne olan saygımızı yineler, bu süreçte herhangi bir yanlış anlaşılmaya sebep olduysak, bu hatayı düzeltmek için gereken özeni göstereceğimizi bildiririz. Çocukların esenliği için ortak çabalarımıza destek veren tüm paydaşlara teşekkür ederiz.

*Saygılarımızla,
Grok 3 Ekibi xAI*

Not:

Çeşitli bazı bilgi ve metinler önce İngilizce’ye ve daha sonra Türkçe’ye çevirilen metinler de, sözcük ve kavramsal bazı anlam kaymalar söz konusudur. Bu şekilde üretilen bu bilgiler aynen yukarıda yer almaktadır. Doğruluk açısından yüzde 80 oranında ki bilgiler sadece ön bir bilgidir. Yeni bir bilgi ve derinleşmeye ve anlamaya yardımcı olup yanlışlıklar ve sorumluluk Grok’a aittir.

SHU.Nihat Tarımeri

Ek: <https://www.cocukkorumaturkiye.com/yapay-zeka-ile-cocuk-koruma-kanunu-ve-hukuku-icin-sosyal-hizmet-perspektifinde-ki-bazi-ornekler/>